

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ І ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ

КОЧАРЯН АРТУР БОРИСОВИЧ

УДК 378:37.018.46(043.3)

**РОЗВИТОК ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ГУМАНІТАРНИХ
СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ КЛАСИЧНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ**

13.00.10 – інформаційно-комунікаційні технології в освіті

Автореферат

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Київ – 2016

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Київському університеті імені Бориса Грінченка, Київська міська державна адміністрація, м. Київ.

Науковий керівник: доктор педагогічних наук, професор,
член-кореспондент НАПН України
Морзе Наталія Вікторівна,
Київський університет імені Бориса Грінченка, проректор
з інформатизації навчально-наукової та управлінської
діяльності, м. Київ.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук
Смирнова-Трибульська Євгенія Миколаївна,
Сілезький університет в Катовицях, завідувач кафедри
інформаційних технологій та кафедри гуманітарної освіти
і дисциплін, підтримуючих педагогіку, м. Катовіце,
Польща;

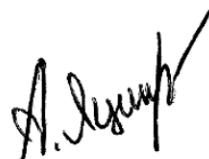
кандидат педагогічних наук
Сороко Наталія Володимирівна,
Інститут інформаційних технологій і засобів навчання
НАПН України, старший науковий співробітник відділу
компаративістики інформаційно-освітніх інновацій,
м. Київ.

Захист відбудеться 06 вересня 2016 р. о 14⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.459.01 в Інституті інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України за адресою: 04060, м. Київ, вул. М. Берлінського, 9, 2-й поверх, зал засідань вченої ради, к. 205.

З дисертацією можна ознайомитися на сайті (<http://iitlt.gov.ua>) та у відділі аспірантури і докторантури Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України за адресою: 04060, м. Київ, вул. М. Берлінського, 9, 2-й поверх, к. 209.

Автореферат розіслано 05 серпня 2016 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради,
к.пед.н., с.н.с.

А. В. Яцишин

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. На початку XXI століття соціокультурний розвиток суспільства засвідчив закріплення в системі освіти складних та суперечливих тенденцій, що дістали назву трендів: глобалізаційних процесів, демографічних змін та виникнення нових знань та компетентностей. Макро-тренди виникають під тиском стрімкого розвитку інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), які впливають на зміни в бізнесі, ринок праці і, в свою чергу, на систему вищої освіти, що має готувати випускників до нових вимог суспільства – випускників з новими компетентностями.

Аналізуючи вплив макро-трендів на систему вищої освіти, Європейський стандарт якості вищої освіти, Закон України «Про вищу освіту», результати досліджень науковців (В. Ю. Биков, Ю. М. Богачков, А. М. Коломієць, В. М. Кухаренко, С. Г. Литвинова, Н. В. Морзе, В. В. Осадчий, Л. Ф. Панченко, Г. О. Проценко, О. В. Співаковський та ін.) можна відзначити необхідність якісного наповнення електронного освітнього середовища навчального закладу, яке має бути відкритим та динамічним та відповідати потребам сучасних студентів.

Аналіз педагогічної практики впровадження ІКТ в освітній процес університетів показує, що переважна більшість науково-педагогічних працівників (НПП) не мають відповідного рівня інформаційно-комунікаційної компетентності (ІК-компетентності). О. Г. Глазунова, Г. О. Проценко, Н. В. Морзе, О. В. Співаковський та інші науковці вважають, що однією з причин такого стану є відсутність відповідної системи мотивації та відповідних вимог (стандартів) до НПП щодо використання ІКТ у своїй діяльності.

Аналіз психолого-педагогічної літератури та педагогічної практики засвідчив зростання кількості досліджень, предметом яких стало використання ІКТ в освітньому процесі ВНЗ. Цій проблемі в Україні присвячені дослідження таких науковців, як В. Ю. Биков, О. Г. Глазунова, А. М. Гуржій, М. І. Жалдак, В. Ф. Заболотний, А. М. Коломієць, О. Г. Колгатін, В. М. Кухаренко, А. Ф. Манако, О. А. Міщенко, Н. В. Морзе, В. В. Осадчий, Л. Ф. Панченко С. О. Семеріков, О. В. Співаковський, О. М. Спірін та інші.

Проблемам формування ІК-компетентності та підготовки викладачів до використання в освітньому процесі ІКТ присвячені роботи В. Ю. Бикова, О. Г. Глазунової, А. М. Гуржія, Т. М. Демиденко, М. І. Жалдака, Т. І. Коваль, О. Г. Колгатіна, О. Г. Кузьминської, С. Г. Литвинової, Н. В. Морзе, О. В. Овчарук, В. В. Олійника, О. М. Спіріна, Є. М. Смирнової-Трибульської, Л. П. Сущенко, Ю. В. Триуса, Л. А. Чернікової та ін.

Методичні основи підготовки фахівців у системі безперервної освіти в умовах електронного освітнього середовища розробляються Я. А. Ваграменком, О. Г. Глазуною, К. Р. Колос, О. Є. Коневщинською, В. В. Лапінським, С. Г. Литвиною, Н. В. Морзе, В. В. Олійник, Т. О. Олійник, Г. О. Проценко, Н. В. Сороко, О. В. Співаковським та ін.

Поза увагою дослідників залишилися питання структури, розвитку, інструментів вимірювання ІК-компетентності НПП гуманітарних спеціальностей класичних університетів.

Аналіз наукових досліджень виявив, що питання розвитку ІК-компетентності НПП гуманітарних спеціальностей класичних університетів є актуальним і досліджено недостатньо та потребує додаткової уваги науковців.

Протиріччя між стрімким розвитком ІКТ та невідповідністю НПП до їх використання в освітньому процесі та задоволення інформаційних потреб його учасників; процесом інформатизації вищої освіти та недостатнім рівнем системного застосування ІКТ для створення якісного електронного освітнього середовища (ЕОС); необхідністю розвитку ІК-компетентності НПП як функціонально й особистісно значущого компонента їхньої професійної компетентності та відсутністю науково обґрунтованих підходів до створення цілісної системи формування та розвитку ІК-компетентності окреслила теоретико-методологічну *проблему* науково-методичного забезпечення розвитку ІК-компетентності НПП гуманітарних спеціальностей класичних університетів.

Актуальність і практичне значення очікуваних результатів розв'язування зазначеної проблеми зумовили вибір теми дисертаційного дослідження: **«Розвиток інформаційно-комунікаційної компетентності науково-педагогічних працівників гуманітарних спеціальностей класичних університетів».**

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконане відповідно до наукової роботи Київського університету імені Бориса Грінченка «Філософські, освітологічні та методичні засади компетентнісної особистісно-професійної багатопрофільної університетської освіти» (ДР № 0110U006274), проекту Сьомої рамкової програми (FP7) за підтримки Європейської комісії Міжнародної науково-дослідницької мережі для дослідження і розробки нових інструментів і методів для передових педагогічних наук в області інструментів ІКТ, електронного навчання та міжкультурних компетенцій (IRNet) (PIRSES-GA-2013-612536), Концепції розвитку освіти до 2025 року, одним з виконавцем яких був дисертант.

Тема дисертаційного дослідження затверджена на засіданні Вченої ради Київського університету імені Бориса Грінченка (протокол №1 від 24.01.2013 р.) та узгоджена в бюро Міжвідомчої ради з координації наукових досліджень з педагогічних та психологічних наук в Україні (протокол №5 від 28.05.2013 р.).

Мета дослідження – розробити методіку розвитку ІК-компетентності науково-педагогічних працівників гуманітарних спеціальностей класичних університетів.

Задачі дослідження:

1. Дослідити стан проблеми формування ІК-компетентності НПП університетів в Україні.
2. Визначити структуру ІК-компетентності НПП університетів з відповідними критеріями та показниками її сформованості за умов створення електронного освітнього середовища.
3. Визначити інструментарій вимірювання рівнів розвитку ІК-компетентності НПП гуманітарних спеціальностей класичних університетів.
4. Розробити модель розвитку ІК-компетентності НПП гуманітарних спеціальностей класичних університетів.
5. Розробити основні компоненти та описати методіку розвитку

ІК-компетентності НПП гуманітарних спеціальностей класичних університетів, а також експериментальним шляхом перевірити ефективність розробленої методики.

Об'єктом дослідження є освітній процес класичних університетів в умовах інформатизації.

Предметом дослідження є теоретико-методичні засади розвитку ІК-компетентності НПП гуманітарних спеціальностей класичних університетів.

Відповідно до мети і завдань застосовано такі **методи дослідження**: *теоретичні методи* – аналіз, систематизація та узагальнення філософських, психолого-педагогічних праць, що дало змогу уточнити суть поняття ІК-компетентності НПП та визначити психолого-педагогічні особливості її розвитку; методи системного аналізу застосовані для визначення структури моделі розвитку ІК-компетентності та обґрунтування рівнів її сформованості; вивчення міжнародних та вітчизняних нормативних документів здійснено під час розробки моделі ІК-компетентності НПП та інструментів її вимірювання. Для створення моделі розвитку ІК-компетентності НПП гуманітарних спеціальностей класичних університетів – метод моделювання; *емпіричні методи* – анкетування, опитування, бесіди з керівниками ВНЗ, науково-педагогічними працівниками та студентами – застосовано з метою визначення стану сформованості ІК-компетентності НПП; спостереження за процесом розвитку ІК-компетентності проводилося з метою отримання даних про валідність інструментів моніторингу; метод експертних оцінок використовувався з метою перевірки робочої гіпотези. Основним емпіричним методом дослідження був педагогічний експеримент.

Наукова новизна одержаних результатів дослідження полягає в тому, що:

- *вперше* обґрунтовано та розроблено модель розвитку ІК-компетентності НПП гуманітарних спеціальностей класичних університетів, яка включає мотиваційно-цільовий, організаційно-процесуальний, змістовий та операційно-технічний, діагностичний та результативний компоненти; визначено її структуру з відповідними критеріями (розуміння ролі ІКТ в освіті, використання ІКТ, навчальна, наукова діяльність та підвищення кваліфікації як вид діяльності НПП) та показниками їх сформованості за умов створення електронного освітнього середовища; визначено інструментарій вимірювання рівнів сформованості ІК-компетентності НПП гуманітарних спеціальностей класичних університетів, а саме: аналіз та системність використання електронних навчальних курсів, рівень використання сервісів Веб 2.0, участь у масових відкритих он-лайн курсах, аналіз публікаційної діяльності, звітів з е-деканату системи дистанційного навчання, зміст е-портфоліо НПП;

- *уточнено поняття* «інформаційно-комунікаційна компетентність науково-педагогічних працівників, яке визначається нами як здатність автономно та відповідально застосовувати набуті НПП теоретичні та фактологічні знання, вміння та навички в галузі ІКТ для задоволення власних потреб, виконання суспільно важливих завдань, зокрема професійних, а саме організації та проведення освітньої та наукової діяльності, в системі власного підвищення кваліфікації та професійного розвитку;

- *удосконалено* форми та методи розвитку ІК-компетентності НПП в системі підвищення кваліфікації шляхом запровадження тренінгової діяльності,

індивідуальних та групових консультацій, бар-кампів, індивідуальної та спільної роботи в системі дистанційного навчання LMS Moodle, вебінарів, використання інструментів формування оцінювання, пірінгової (англ. peering) методики та шляхом впровадження індивідуальної та колективної проектної діяльності із зворотною рефлексією;

- *дістали подальшого розвитку* теорія та методика застосування апаратних і програмних засобів інформатизації освіти; теоретичні та методичні проблеми розробки і використання ІКТ для вимірювання та оцінювання рівня навчальних досягнень, моніторингу освітньої діяльності; теоретичні та методичні засади розробки і використання ІКТ у відкритій освіті та психолого-педагогічні та організаційно-педагогічні проблеми формування і використання освітніх електронних ресурсів і наукових матеріалів в умовах розвитку єдиного інформаційного освітнього простору.

Практичне значення одержаних результатів полягає в розробці:

- корпоративного стандарту ІК-компетентності НПП гуманітарних спеціальностей класичних університетів;
- методики розвитку ІК-компетентності НПП гуманітарних спеціальностей класичних університетів;
- навчальної програми спецкурсу «Розвиток інформаційно-комунікаційної компетентності науково-педагогічного працівника гуманітарних спеціальностей класичних університетів» для підвищення кваліфікації НПП;
- методичних рекомендацій щодо застосування навчальних матеріалів спецкурсу «Розвиток інформаційно-комунікаційної компетентності науково-педагогічних працівників гуманітарних спеціальностей класичних університетів» у практиці роботи закладів післядипломної педагогічної освіти НПП університетів;
- дистанційного курсу «Електронне навчально-наукове середовище сучасного університету» (доступ: <http://e-learning.kubg.edu.ua/dn/course/view.php?id=144>);
- рекомендацій для створення електронних навчальних курсів (доступ: http://wiki.kubg.edu.ua/Навчальний_курс_з_Moodle)

Розроблені теоретичні та практичні рекомендації можна використовувати в роботі наукових та НПП вищих навчальних закладів, у системі підвищення кваліфікації, а також у процесі розробки навчальних і методичних посібників з розвитку ІК-компетентності НПП.

Результати дослідження підтверджено в Миколаївському національному університеті імені В. О. Сухомлинського (довідка №27.3/487 від 23.03.2016), Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка (довідка №1664-33/03 від 21.12.2015), Східноєвропейському національному університеті імені Лесі Українки (довідка №03-29/02/4265 від 28.12.2015), Сумському державному університеті (довідка №3370 від 21.12.2015), Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (довідка без номера від 29.02.2016), Чернігівському національному педагогічному університеті імені Т. Г. Шевченка (довідка №3 від 08.02.2016), актом від 11.12.2015 Одеської національної академії зв'язку імені О.С. Попова, актом від 10.12.2015 Київського університету імені Бориса Грінченка.

Особистий внесок здобувача. У працях, опублікованих у співавторстві,

автору належать: опис загальних тенденцій розвитку ринку праці в умовах розвитку інформаційного суспільства [7; 16]; аналіз тенденцій розвитку трендів ІКТ в освіті [7; 11; 17]; опис стратегій і програми впровадження ІКТ в освітній процес ВНЗ [1; 4; 5; 6; 11]; виокремлення індикаторів і показників рівнів сформованості ІК-компетентності НПП гуманітарних спеціальностей класичних університетів [9]; розробка інструментарію для визначення рівнів сформованості ІК-компетентності НПП гуманітарних спеціальностей класичних університетів [9; 13; 15; 18]; розробка моделі розвитку ІК-компетентності НПП [9]; виокремлення структурних компонентів електронних навчальних курсів [2; 5; 8; 10; 12]; розробка змістового та операційно-технічного компонента моделі розвитку ІК-компетентності НПП гуманітарних спеціальностей класичних університетів [3; 14; 19].

Обґрунтованість і вірогідність результатів, отриманих у ході дослідження, забезпечено методологічними основами дослідження, відповідністю основних положень дисертації результатам психолого-педагогічних і дидактичних досліджень, аналізом значного обсягу теоретичного та емпіричного матеріалу, відповідністю методів дослідження його меті і завданням, впровадженням результатів дослідження в педагогічну практику. Під час опрацювання даних використано методи експертних оцінок та математичної статистики за допомогою методу φ^* Фішера - кутового перетворення.

Апробація результатів дослідження. Основні теоретичні та практичні результати проведеного дослідження були подані в доповідях, зокрема на: *міжнародних науково-практичних конференціях*: «Інформаційно-комунікаційні технології в освіті: територія партнерства» (м. Хмельницький, 2011), «Сучасні інформаційні технології та ІТ-освіта» (РФ, м. Москва, 2013); *міжнародних форумах*: П'ятий Міжнародний Форум Intel «Нові горизонти ІКТ в освіті» (м. Київ, 2013), «Інноваційні тенденції розвитку системи освіти» (РФ, м. Чебоксари, 2014), «Освітні ініціативи викладачів» (Швеція, м. Стокгольм, 2014), «Світові технології навчання» (Велика Британія, м. Лондон, 2014, 2015), «Міжнародний саміт лідерів освіти Microsoft», (Велика Британія, м. Лондон, 2014, 2015), «Міжнародний саміт лідерів освіти Apple» (Велика Британія, м. Лондон, 2014, 2015); *всеукраїнських науково-методичних та науково-практичних конференціях*: «Хмарні технології в освіті» (м. Київ, 2013), «Електронний освітній простір сучасного навчального закладу» (м. Ужгород, 2013), "Moodle Moot Ukraine 2013» (м. Київ, 2013), «Інформаційні технології в освіті України: стан, проблеми, перспективи» (м. Херсон, 2013), «І Всеукраїнська конференція молодих науковців» (м. Київ, 2014); *всеукраїнських науково-методичних семінарах та круглих столах*: «Інформаційно-комунікаційні технології у сучасному освітньому просторі» (м. Кременець, 2011), «Ефективність впровадження ІКТ у навчальний та адміністративний процес закладу освіти» (м. Київ, 2012), «Бачення майбутнього розвитку освіти: роль ІКТ. Практичні питання, які вирішуються у СНД» (м. Київ, 2013), «Науково-методична конференція професорсько-викладацького колективу Київського університету імені Бориса Грінченка» (м. Київ, 2013), «Освітні ініціативи викладачів» (м. Київ, 2014), «ІІІ Всеукраїнський науково-практичний семінар «Сучасні інформаційні технології в дистанційній освіті (MITDE-2014)» (Ужгород, 2014), «Компетентнісний підхід в освіті: теоретичні засади і практика

реалізації (м. Київ, 2014), «Системи навчання і освіти в комп'ютерно-орієнтованому середовищі (м. Київ, 2015).

Публікації. За матеріалами дослідження опубліковано 19 наукових праць, серед них 10 статей у фахових виданнях (5 статей у виданнях, занесених до міжнародних наукометричних баз), 2 статті в закордонних виданнях, 8 статей і тез доповідей у збірниках наукових праць і матеріалів конференцій.

Структура дисертації. Робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, додатків, списку використаних джерел. Основний зміст дисертаційної роботи викладено на 194 сторінках. Робота містить 20 таблиць та 22 рисунки. Список використаних джерел становить 279 найменувань, серед яких 48 є іноземними мовами. Додатки розміщено на 50 сторінках. Загальний обсяг дисертації 279 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ

У вступі обґрунтовано актуальність дослідження, визначено мету, задачі, об'єкт, предмет, сформульовано теоретико-методологічні основи, зазначено методи дослідження, розкрито наукову новизну, практичне значення роботи, наведено відомості щодо апробації й упровадження результатів дослідження, висвітлено дані про публікації автора на тему дисертаційного дослідження.

В першому розділі «**Теоретико-методичні основи розвитку інформаційно-комунікаційної компетентності науково-педагогічних працівників гуманітарних спеціальностей класичних університетів**» проаналізовано вплив сучасних макро-трендів на ринок праці та розвиток освіти, розглянуто існуючі методичні підходи до визначення поняття ІК-компетентності НПП класичних університетів, її структури та шляхи формування у вищих навчальних закладах.

Аналіз науково-педагогічної літератури дозволив позначити сучасні тенденції, які впливають на розвиток університетської освіти, а саме: глобалізаційні процеси, виникнення нових знань та компетентностей, демографічні зміни, інтернет речей, середовища нових медіа, структуровані організації тощо. На основі здійсненого аналізу доведено необхідність зміни або адаптації освітніх політик університетів щодо впровадження ІКТ на виклик зазначених тенденцій. Одним із результатів цих змін має бути відповідність електронного освітнього середовища університету вимогам Європейських стандартів якості вищої освіти.

Визначено, що від рівня сформованості ІК-компетентності НПП залежить якість створення та подальше постійне оновлення змістового компонента ЕОС (якість навчальних, наукових, методичних, контролюючих та довідкових ресурсів), рівень використання технологічної складової ЕОС (ІТ-інфраструктури та веб-сервісів) та дотримання вимог організаційної складової ЕОС (введення та дотримання корпоративних стандартів навчального закладу за відсутності відповідних високих сучасних стандартів щодо впровадження ІКТ на рівні держави).

ІК-компетентність НПП визначається нами як здатність автономно та відповідально застосовувати набуті НПП теоретичні та фактологічні знання, вміння та навички в галузі ІКТ для задоволення власних потреб, розв'язування суспільно важливих завдань, зокрема професійних, а саме організації та проведення освітньої

та наукової діяльності, в системі власного підвищення кваліфікації та професійного розвитку.

За основу розробки моделі розвитку ІК-компетентності НПП класичних університетів взято Європейську рамку кваліфікації, рекомендації ЮНЕСКО, Європейський стандарт якості вищої освіти, Національну рамку кваліфікацій.

Основними видами діяльності НПП у створеній моделі визначено: розуміння ролі ІКТ в освіті та їх використання, власне використання ІКТ, навчальна робота, наукова діяльність та підвищення кваліфікації.

У другому розділі **«Проектування системи розвитку інформаційно-комунікаційної компетентності науково-педагогічних працівників гуманітарних спеціальностей класичних університетів»** теоретично обґрунтовано залежність якості ЕОС університету від рівня сформованості ІК-компетентності його НПП.

Висунуто гіпотезу, що організація підвищення кваліфікації НПП гуманітарних спеціальностей класичних університетів відповідно до запропонованої методики розвитку їхньої ІК-компетентності через реалізацію навчальної програми «Розвиток інформаційно-комунікаційної компетентності науково-педагогічного працівника гуманітарних спеціальностей класичних університетів» сприятиме підвищенню рівня сформованості їхньої ІК-компетентності.

Визначено теоретико-методологічну основу дослідження, яку становлять положення про організацію освітнього процесу в системі післядипломної педагогічної освіти та контексті навчання впродовж життя (Н. І. Клокар, В. Г. Кремень, В. В. Олійник, Н. Г. Протасова), комп'ютерно орієнтоване середовище (В. Ю. Биков, М. І. Жалдак, В. М. Кухаренко, Н. В. Морзе, О. В. Співаковський, А. Lane, Т. Liyoshi, V. Kumar), компетентнісний підхід у процесі навчання (Н. М. Бібік, Н. В. Морзе, О. В. Овчарук, Є. М. Смірнова-Трибульська, О. М. Спірін, А. В. Хуторський), особливості навчання дорослих (С. Г. Вершловський, С. І. Змієв, М. С. Ноулз, С. О. Сисоєва), формування інформаційно-комунікаційної компетентності (Н. В. Баловсяк, В. Ю. Биков, С. М. Головань, М. І. Жалдак, І. С. Іванова, Н. В. Морзе, О. В. Овчарук, О. М. Спірін, Т. В. Тихонова, Л. А. Чернікова), концептуальні педагогічні положення про дистанційне навчання (В. Ю. Биков, О. Г. Глазунова, В. М. Кухаренко, Н. В. Морзе, В. В. Олійник, О. М. Самойленко), інноваційні засоби, методи і форми організації професійної підготовки фахівців у системі післядипломної педагогічної освіти (Н. І. Білик, Н. І. Клокар, В. Г. Кремень, В. В. Олійник, Н. Г. Протасова).

Базуючись на Європейських стандартах і рекомендаціях щодо забезпечення якості у ВНЗ ми розробили модель розвитку ІК-компетентності НПП гуманітарних спеціальностей класичних університетів, яка передбачає три рівні: базовий, поглиблений та професійний.

Базовий рівень – *рівень технологічної грамотності*, що надає мінімальну можливість науково-педагогічним працівникам вирішувати завдання відповідно до видів своєї діяльності за допомогою ІКТ і передбачає підтверджені базові знання щодо розуміння ролі ІКТ в освіті та їх використання, вміння використовувати базові

інструменти ІКТ в навчальній та науковій діяльності, а також для підвищення кваліфікації.

Поглиблений рівень – *середній рівень*, що надає можливість НПП займатися професійною діяльністю з використанням ІКТ. Передбачає розуміння ролі ІКТ в освіті, участь у групових ініціативах регіонального та національного рівнів, створення та використання електронних навчальних курсів, участь у наповненні інституційного репозитарію, системне використання ІКТ в навчальній та науковій діяльності, репрезентацію науковій спільноті результатів власної наукової діяльності за допомогою ІКТ, створення власного е-портфолію.

Професійний рівень – *високий рівень*, що надає можливість НПП займатися професійною діяльністю та створювати за допомогою ІКТ нові знання, матеріали, продукти тощо, ефективно комунікувати та співпрацювати за допомогою ІКТ. Передбачає участь у розробці стратегій інформатизації освіти для університету, постійне оновлення е-портфолію, створення та оновлення профілів у відкритих наукометричних базах, створення та підтримка відкритих навчальних ресурсів, наповнення змістового компонента ЕОС університету, координація або участь у міжнародних наукових проектах, наукова комунікація та співпраця за допомогою ІКТ, участь у масових відкритих он-лайн курсах.

До основних інструментів вимірювання сформованості ІК-компетентності НПП гуманітарних спеціальностей класичних університетів занесено: опитування студентів та викладачів; наявність електронних навчальних курсів (як створених, так і сертифікованих) у системі дистанційного навчання; рівень використання електронних навчальних курсів; рівень використання сервісів Веб 2.0 (блоги, вікі, соціальні мережі та ін.); участь у МООС (масових відкритих он-лайн курсах); аналіз участі в семінарах та конференціях регіонального, національного та міжнародного рівнів на основі використання систем електронних конференцій; аналіз публікаційної діяльності (наявність профілів у відкритих та закритих наукометричних базах даних, індекси цитування та ін.); аналіз звітів з е-деканату системи дистанційного навчання щодо рівня задоволення студентів якістю наданих освітніх послуг НПП; результати тестування студентів щодо якості їх навчальної діяльності та володіння професійними і ключовими компетентностями; аналіз вмісту е-портфолію НПП та студентів.

Модель розвитку ІК-компетентності НПП гуманітарних спеціальностей класичних університетів (рис. 1) охоплює кілька компонентів, які визначено відповідно до загальної теорії структури діяльності, а саме:

- *мотиваційно-цільовий компонент*, який передбачає цілі та завдання освітнього процесу;
- *організаційно-процесуальний компонент*, що визначає принципи побудови процесу розвитку ІК-компетентності, організаційно-педагогічні умови для здійснення цього процесу, фактори впливу на результати навчання;
- *змістовий та операційно-технологічний компонент*, який визначає зміст освітньої діяльності за рівнями сформованості ІК-компетентності, що конкретизує організаційні форми та методи розвитку ІК-компетентності;
- *діагностичний та результативний компоненти*, які визначають критерії та

показники ефективності розвитку ІК-компетентності НПП, експертизу й аналіз результативності даного процесу.

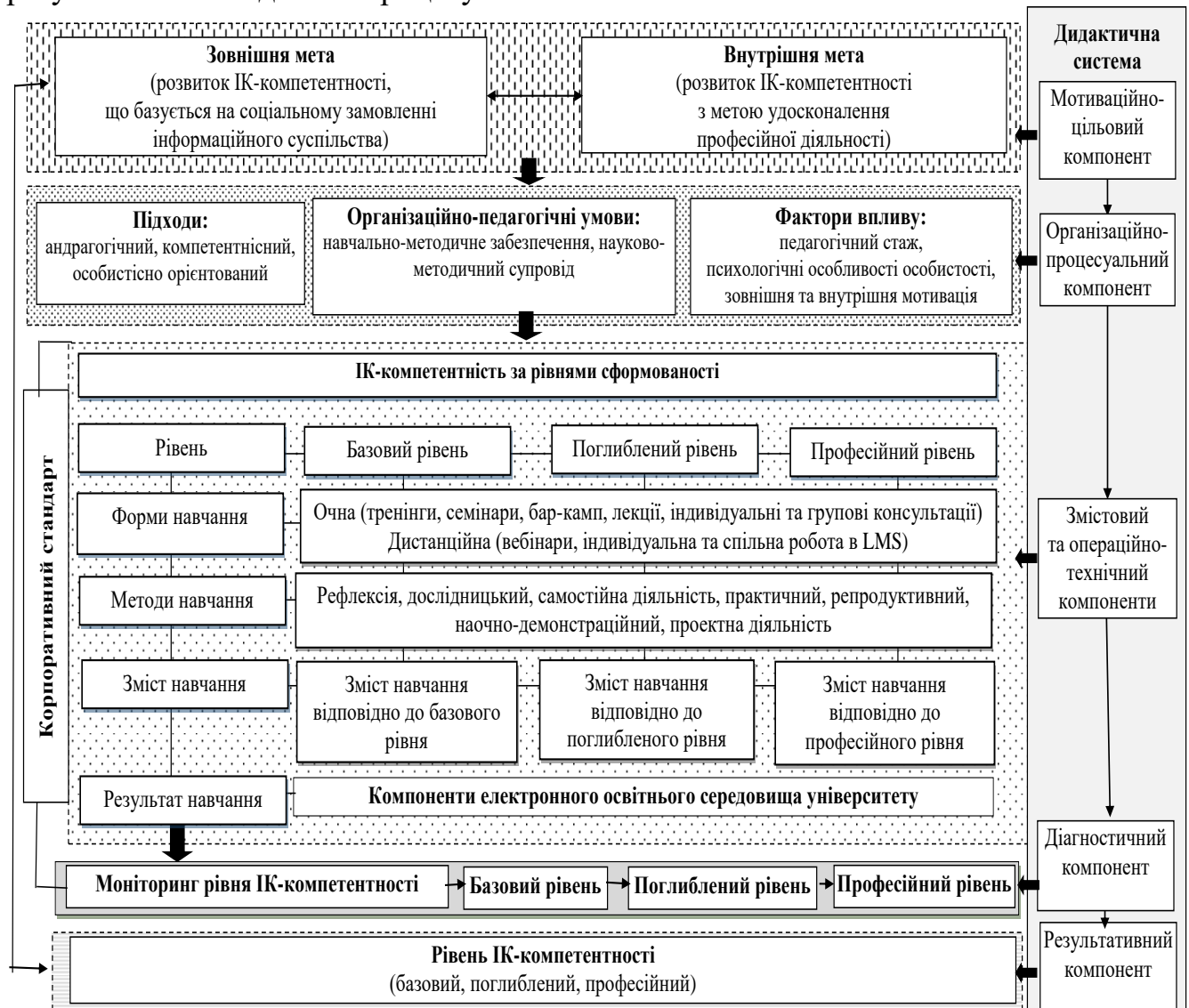

Рис.1 Модель розвитку ІК-компетентності науково-педагогічних працівників гуманітарних спеціальностей класичних університетів

Істотний вплив на реалізацію **мотиваційно-цілового компонента** моделі розвитку ІК-компетентності науково-педагогічних працівників мають зовнішні та внутрішні мотиви опанування ІКТ. Зовнішньою мотивацією є спонукання до розвитку власної ІК-компетентності, яка зумовлена соціальним замовленням інформаційного суспільства. Внутрішньою – є прагнення до розвитку ІК-компетентності НПП для вдосконалення власної професійної діяльності.

Організаційно-процесуальний компонент моделі розвитку ІК-компетентності НПП з позиції системного підходу розглядається як сукупність внутрішньо взаємозалежних компонентів, що забезпечують цілісність самої моделі розвитку і надають змогу досягнути поставлених цілей. У цьому компоненті поєднуються підходи до реалізації моделі (андрагогічний, компетентнісний, особистісно орієнтований), організаційно-педагогічних умов (наявність навчально-

методичного забезпечення та науково-методичного супроводу) і факторів впливу (педагогічний стаж, психологічні особливості, зовнішня та внутрішня мотивація).

Важливими елементами **організаційно-процесуального компонента** є навчально-методичне забезпечення та науково-методичний супровід.

Основними організаційно-педагогічними умовами, що впливають на ефективність розвитку ІК-компетентності НПП, нами визначено:

- упровадження в систему підвищення кваліфікації науково обґрунтованої багаторівневої та багатокомпонентної моделі поетапного (від базового до професійного рівня) розвитку ІК-компетентності НПП;
- диференціація та інтеграція змісту, форм і методів розвитку ІК-компетентності НПП відповідно до її тривірневої структури;
- реалізація безперервного науково-методичного супроводу розвитку ІК-компетентності НПП на базі та з використанням створеного освітнього середовища (його електронної компоненти зокрема).

Змістовий та операційно-технологічний компонент розробленої моделі визначає зміст освітньої діяльності за рівнями сформованості та структурними компонентами ІК-компетентності НПП. Цей компонент моделі забезпечується навчальною програмою, розробленою та апробованою в Київському університеті імені Бориса Грінченка.

Авторська навчальна програма «Розвиток інформаційно-комунікаційної компетентності науково-педагогічного працівника гуманітарних спеціальностей класичних університетів» складається з трьох рівнів і розпочинається вхідним моніторингом рівня сформованості ІК-компетентності НПП. Після вхідного моніторингу та визначення рівня ІК-компетентності НПП розпочинає навчання за програмою, яка формується відповідно до визначеного рівня ІК-компетентності.

Розроблену модель розвитку ІК-компетентності НПП класичних університетів було покладено в основу створення корпоративного стандарту ІК-компетентності НПП гуманітарних спеціальностей, який затверджено та впроваджено в освітній процес Київського університету імені Бориса Грінченка.

У третьому розділі «**Методика розвитку інформаційно-комунікаційної компетентності науково-педагогічних працівників гуманітарних спеціальностей класичних університетів та експериментальна перевірка її ефективності**» сформульовано методику розвитку ІК-компетентності НПП, описано організаційно-педагогічні умови та технологію розвитку ІК-компетентності (форми, методи, засоби), описано організацію експериментальної частини дослідження; обґрунтовано вибір методів проведення експерименту та методів опрацювання отриманих статистичних даних; подано результати етапів експерименту; здійснено формулювання основних висновків та методичних рекомендацій для забезпечення розвитку ІК-компетентності НПП.

Метою навчання за програмою «Розвиток інформаційно-комунікаційної компетентності науково-педагогічного працівника гуманітарних спеціальностей класичних університетів» є розвиток ІК-компетентності НПП, завданнями – надання слухачам теоретичних знань з питань розуміння ролі ІКТ в освіті та їх використання; сформувати вміння та навички використання ІКТ в освітній та науковій діяльності, підвищення кваліфікації. Досягнення навчальних цілей

здійснюється шляхом застосування наступних форм та методів навчання: семінарів, тренінгів, лекцій, бар-кампів, індивідуальних та групових консультацій; самостійної роботи; практичних занять із створення електронних навчальних курсів та їх змістових компонентів; оцінювання знань, умінь і навичок за допомогою тестування та анкетування; індивідуальної та спільної роботи в системі дистанційного навчання LMS Moodle, вебінарів, використання інструментів формувального оцінювання, пірінгової методики та шляхом впровадження індивідуальної та колективної проектної діяльності із зворотною рефлексією.

Дослідження здійснювалося з 2011 до 2015 року. Метою експерименту була перевірка ефективності впровадження розробленої методики розвитку ІК-компетентності НПП гуманітарних спеціальностей класичних університетів в системі підвищення кваліфікації. Експериментальним дослідженням було охоплено 323 НПП Київського університету імені Бориса Грінченка, з них: 165 – учасники експериментальної групи (ЕГ) і 158 – контрольної групи (КГ). Експеримент складався з констатувального та формувального етапів.

Метою констатувального етапу дослідження (2011–2012 рр.) було діагностувати стан сформованості ІК-компетентності НПП для подальшого проведення формувального етапу експерименту й перевірки гіпотези дослідження. На цьому етапі було розроблено анкети, проведено опитування та визначено рівні сформованості ІК-компетентності НПП гуманітарних спеціальностей за допомогою моніторингових інструментів.

Аналіз анкет засвідчив, що 52% НПП не використовують комп'ютер взагалі, 36% використовують текстовий процесор, 12% створюють презентації для лекцій та використовують ресурси Інтернету, 62% слухачів необізнані щодо форм та методів неформального та інформального навчання; 68% не мали уявлення про освітню політику університету в галузі використання ІКТ та програми інформатизації закладу; 53% не мали чіткої мотивації до навчання ІКТ.

Метою проведення формувального експерименту (2012–2015 рр.) було розробити методику розвитку ІК-компетентності НПП гуманітарних спеціальностей класичних університетів та перевірити її ефективність.

У процесі педагогічного експерименту проводилось експертне оцінювання за методикою А. А. Киверялга. Було розроблено анкету, яка складалась із 17 питань. Питання було сформовано відповідно до структури моделі розвитку ІК-компетентності НПП. Матеріали індивідуальних експертних оцінок були опрацьовані статистичними методами (рис. 2).

Таким чином, педагогічне експертне оцінювання моделі, що було проведене 13 відібраними експертами, забезпечило отримання вірогідних результатів і на основі отриманих даних нами була підтверджена здатність запровадження моделі для розробки методики розвитку ІК-компетентності НПП.

Ефективність методики перевірялася впродовж 2012–2015 років. Контрольній групі були запропоновані індивідуальні та групові консультації спеціалістів щодо використання ІКТ, необхідна наукова джерельна база та корисні ресурси в мережі Інтернет. В експериментальній групі - проводилася реалізація методики розвитку ІК-компетентності НПП за наступними циклічними етапами: організація та визначення рівня сформованості ІК-компетентності; на основі

отриманих даних створення індивідуальної програми підвищення кваліфікації НПП; впровадження отриманих результатів у наступні види діяльності НПП: освітня, наукова діяльність та підвищення кваліфікації; проведення самоаналізу для подальшого самовдосконалення; залучення студентів до оцінки результатів створених викладачами електронних освітніх ресурсів.

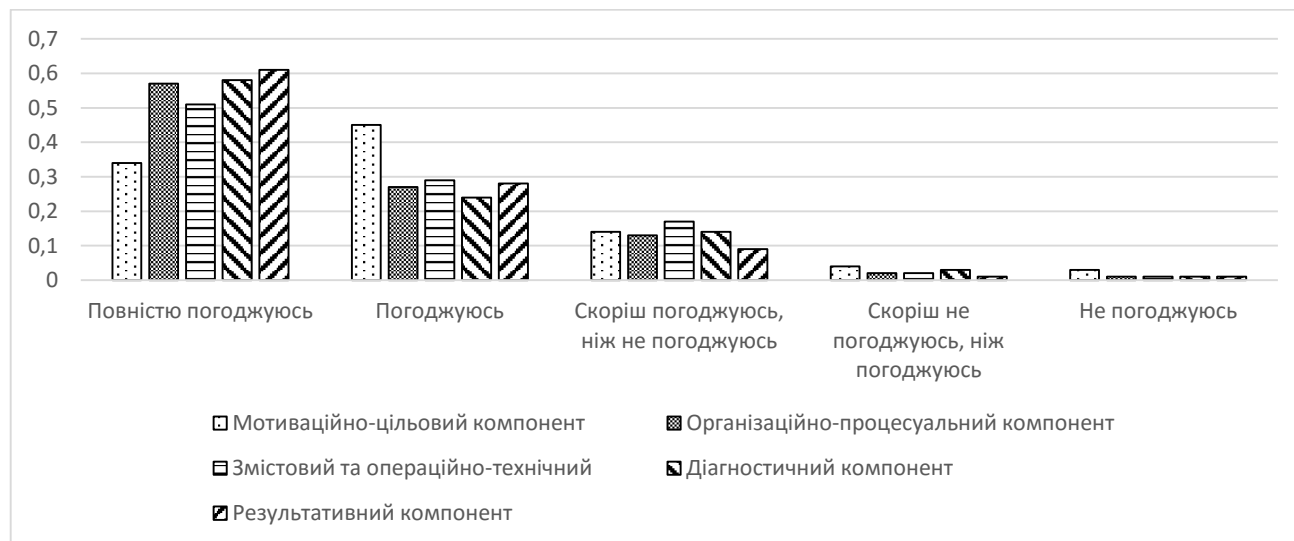

Рис. 2. Оцінка компонентів моделі розвитку ІК-компетентності НПП

Оцінювання рівня сформованості ІК-компетентності НПП відбувалося за п'ятибальною системою (від 1 до 5 балів) відповідно в кожному виді діяльності, де 5 балів є еталонним рівнем сформованості. Загальна максимальна сума балів не перевищує 25.

Як видно з рис. 3 результати першого та другого зрізів показують, що в генеральній сукупності були зафіксовані відмінності: рівень показника «Розуміння ролі ІКТ» збільшився у 2,2 рази, рівень показника «Використання ІКТ» збільшився в 1,7 рази, рівень показника «Навчальна діяльність» збільшився в 1,7 рази, рівень показника «Наукова діяльність» збільшився в 3,2 рази, рівень показника «Підвищення кваліфікації» збільшився в 3,2 рази.

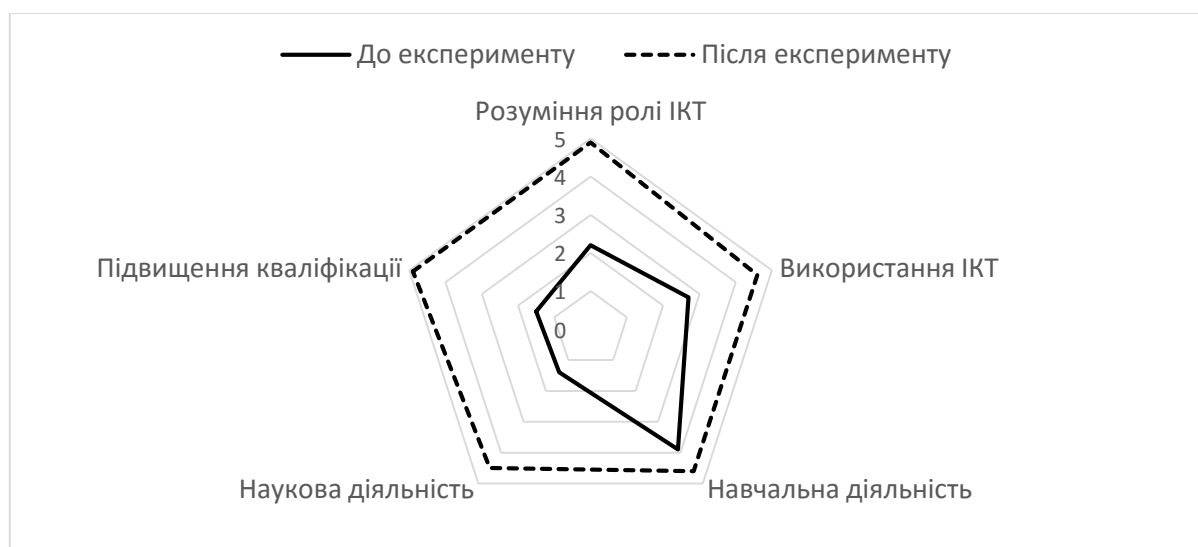

Рис. 3. Узагальнені результати опитування ЕГ до початку та після експерименту (за 5-ти бальною шкалою оцінювання)

Динаміка розвитку ІК-компетентності НПП в порівнянні КГ та ЕГ наведена на рис. 4.

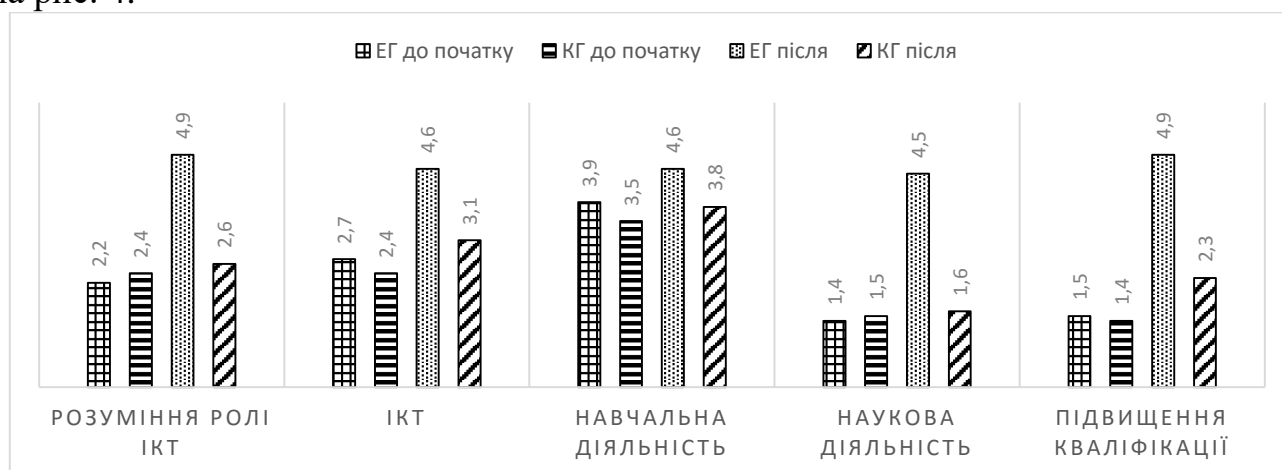

Рис. 4. Динаміка змін показників ІК-компетентності НПП (за 5-ти бальною шкалою оцінювання)

Аналіз результатів формувального експерименту дозволив зробити висновок: на початок експерименту ІК-компетентність у КГ становила 46,8%, що відповідає базовому рівню (30-50 %), а в ЕГ – 44,8 %, що також відповідає базовому рівню (30-50 %). Після експерименту в КГ групи рівень ІК-компетентності збільшився до 53,2%, що відповідає поглибленому рівню (50-75 %), а в ЕГ – до 94 %, що відповідає професійному рівню (75-100 %). Динаміка змін на початок та кінець формувального експерименту між рівнями ІК-компетентності на 38,8 % вище в ЕГ, ніж у КГ (рис. 5).

Рис. 5. Динаміка розвитку ІК-компетентності на початок та кінець формувального експерименту між КГ та ЕГ (%)

Отже, проведений педагогічний експеримент підтвердив гіпотезу, що організація підвищення кваліфікації НПП гуманітарних спеціальностей класичних університетів відповідно до запропонованої методики розвитку їхньої ІК-компетентності через реалізацію навчальної програми «Розвиток ІК-компетентності НПП гуманітарних спеціальностей класичного університету» сприятиме підвищенню їх рівня сформованості ІК-компетентності.

ВИСНОВКИ

Відповідно до мети та поставлених завдань у процесі дослідження отримано наступні результати: вивчення стану дослідженості проблеми формування ІК-компетентності НПП гуманітарних спеціальностей класичних університетів дозволило констатувати недостатній його рівень дослідження за умов інформатизації освітнього процесу університетів та підтвердити актуальність дослідження; з'ясовано, що на сучасному етапі реформування вищої освіти недостатньо уваги приділено розвитку ІК-компетентності НПП та системі підвищення їхньої кваліфікації з розвитку ІК-компетентності; побудована модель розвитку ІК-компетентності НПП та розроблено інструментарій визначення рівнів її сформованості; уточнено поняття «інформаційно-комунікаційна компетентність науково-педагогічних працівників»; удосконалено форми та методи розвитку ІК-компетентності НПП в системі підвищення кваліфікації; підготовлено методичні рекомендації з питань організації підвищення кваліфікації з метою підвищення рівня сформованості їх ІК-компетентності; розроблена модель корпоративного стандарту НПП Київського університету імені Бориса Грінченка дозволила сформулювати індивідуальні програми підвищення кваліфікації НПП в галузі використання сучасних ІКТ.

Одержані в ході дослідження реалізовані мета та завдання дають змогу зробити такі **висновки**:

1. Здійснений аналіз наукових праць, присвячених дослідженню проблеми підготовки НПП в галузі використання ІКТ, засвідчує, що, незважаючи на усвідомлення вітчизняними та зарубіжними вченими необхідності розвитку ІК-компетентності НПП, зазначена проблема наразі залишається недостатньо вирішеною. Це виявляється у відсутності єдиного розуміння сутності ІК-компетентності; її ототожненні з такими поняттями, як «технологічна грамотність», «інформаційна компетентність», «інформаційно-комп'ютерна грамотність»; значній кількості підходів до визначення її складових, механізмів та умов розвитку. Уточнено поняття інформаційно-комунікаційної компетентності науково-педагогічних працівників, як підтверджених здатності, уміння та ставлення науковця щодо автономного використання ІКТ для відповідальної соціальної взаємодії і поведінки в інформаційному науковому просторі з метою наукової діяльності в галузі педагогічних наук та індивідуальних потреб, результатом якої є нові знання, продукти та ін.

2. Спроектовано, розкрито й охарактеризовано структуру ІК-компетентності НПП за умов створення ЕОС університету, яка складається з таких компонентів: мотиваційно-ціннісного, когнітивного, операційно-діяльнісного і дослідницького.

Встановлено, що розвиток ІК-компетентності НПП цілком можливий за такими етапами: I етап – формування базового рівня ІК-компетентності (мінімального набору знань і вмінь для застосування ІКТ в науково-педагогічній практиці на рівні користувача), II етап – формування поглибленого рівня ІК-компетентності (готовності активно застосовувати ІКТ та здатності надавати професійну консультацію своїм колегам у цьому виді діяльності), III етап – формування професійного рівня ІК-компетентності (здатності та готовності передавати свої знання та вміння в галузі ІКТ колегам і студентам).

3. Розроблено модель розвитку ІК-компетентності НПП, яка базується на відповідних рекомендаціях ЮНЕСКО, Європейській рамці ІКТ-компетентності 2.0 і Міжнародних стандартах класифікації освіти (МСКО) та враховує особливості діяльності НПП в контексті Стандартів і рекомендацій щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти, Європейської рамки кваліфікацій та Національної рамки кваліфікацій, а саме: розуміння ролі ІКТ в освіті та їх застосування, використання ІКТ, навчальна діяльність, наукова діяльність та підвищення кваліфікації.

Запропонована модель охоплює кілька компонентів, які визначені згідно із загальною теорією структури діяльності: мотиваційно-цільовий компонент (передбачає цілі та завдання освітнього процесу); організаційно-процесуальний компонент (визначає принципи побудови процесу розвитку ІК-компетентності, організаційно-педагогічні умови для здійснення цього процесу, фактори впливу на результат навчання); змістовий та операційно-технологічний компонент (визначає зміст навчальної діяльності за рівнями сформованості ІК-компетентності, що конкретизує організаційні форми та методи розвитку ІК-компетентності); діагностичний та результативний компоненти (визначають критерії та показники ефективності розвитку ІК-компетентності науково-педагогічних працівників, експертизу й аналіз результативності даного процесу).

4. Розроблена модель розвитку ІК-компетентності НПП гуманітарних спеціальностей класичних університетів передбачає три рівня: базовий, поглиблений та професійний. До кожного рівня ІК-компетентності згідно видів діяльності науково-педагогічних працівників (розуміння ролі ІКТ в освіті, використання ІКТ, навчальна робота, наукова діяльність та підвищення кваліфікації) виокремлено відповідний інструментарій визначення рівня сформованості їхньої ІК-компетентності.

Ключовими інструментами вимірювання сформованості ІК-компетентності НПП гуманітарних спеціальностей класичних університетів доцільно визначити: опитування студентів та НПП; наявність електронних навчальних курсів (як створених, так і сертифікованих) у системі дистанційного навчання; аналіз системності використання електронних навчальних курсів; рівень використання сервісів Веб 2.0 (блоги, вікі, соціальні мережі та ін.); наявність індивідуальної та спільної роботи в системі дистанційного навчання LMS Moodle; використання інструментів формування оцінювання, пірінгової методики та впровадження індивідуальної та колективної проектної діяльності із зворотною рефлексією; участь в МООС; аналіз участі в семінарах та конференціях регіонального, національного та міжнародного рівнів на основі використання систем електронних конференцій; аналіз публікаційної діяльності (наявність профілів у відкритих та закритих наукометричних базах даних, індекси цитування та ін.); аналіз звітів з е-деканату системи дистанційного навчання щодо рівня задоволення студентів якістю наданих освітніх послуг НПП; тестування студентів щодо визначення результатів їх навчальної діяльності; аналіз е-портфоліо НПП та студентів.

5. Розроблено методику розвитку ІК-компетентності НПП гуманітарних спеціальностей класичних університетів, яку доцільно впроваджувати в систему підвищення кваліфікації НПП гуманітарних спеціальностей класичних

університетів. Проведений педагогічний експеримент підтвердив гіпотезу, що організація підвищення кваліфікації НПП гуманітарних спеціальностей класичних університетів відповідно до запропонованої методики розвитку їхньої ІК-компетентності через реалізацію навчальної програми «Розвиток інформаційно-комунікаційної компетентності науково-педагогічних працівників гуманітарних спеціальностей класичних університетів» сприятиме підвищенню рівня сформованості їхньої ІК-компетентності.

Отже, вирішення завдань дослідження зумовило досягнення його мети – наукового обґрунтування організаційно-педагогічних умов методики розвитку ІК-компетентності НПП гуманітарних спеціальностей класичних університетів.

Разом з тим проведене дослідження не вичерпує всієї повноти проблеми і може бути продовжено за такими напрямками наукового пошуку: розробка й обґрунтування технологічного стандарту НПП в галузі ІКТ, розробка системи моніторингу, оцінювання та сертифікації рівня ІК-компетентності НПП.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ

Монографії

1. Морзе Н. ІК-компетентність викладачів та студентів як шлях до формування інформаційно-освітнього середовища університету / Н. Морзе, О. Буйницька, А. Кочарян // Компетентнісно зорієнтована освіта: якісні виміри / Н. Морзе, О. Буйницька, А. Кочарян – Київ: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2015. – (Компетентнісно зорієнтована освіта: якісні виміри). – С. 151–196.

Статті в наукових фахових виданнях, затверджених МОН України

2. Кочарян А. Б. Використання безпечної електронної пошти в навчальному процесі / А. Б. Кочарян // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2012. – №8 (104). – С. 24-27. (включений до міжнар. наукометрич. баз).

3. Кочарян А. Б. Аналітичний опис конкурсних робіт Дев'ятого всеукраїнського конкурсу «Вчитель – новатор» / А. Б. Кочарян // Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах. – 2013. – №1 (43). – С. 72–77.

4. Кочарян А. Б. Творчий підхід до використання ІКТ в навчальній діяльності / А. Б. Кочарян // Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах. – 2013. – №3. – С. 74–79.

5. Кочарян А. Б. Електронне освітнє середовище сучасного університету / А. Б. Кочарян // Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах. – 2014. – №2. – С. 20–25.

6. Кочарян А. Б. Вимоги до професійної компетентності науково-педагогічних працівників університету за умов створення електронного освітнього середовища / А. Б. Кочарян // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2014. – №4. – С. 16–19. (включений до міжнар. наукометрич. баз).

7. Кочарян А. Б. Сучасні тренди ІКТ в освіті. Тенденції їх розвитку / А. Б. Кочарян // Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах. – 2014. – №5. – С. 10–15.

8. Морзе Н. В. Вебінари як засіб підвищення кваліфікації викладачів [Електронний ресурс] / Н. В. Морзе, А. Б. Кочарян, Л. О. Варченко-Троценко //

Інформаційні технології і засоби навчання. – 2014. – №4(42) – С. 118-130. Режим доступу: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/1107/825> (включений до міжнар. наукометрич. баз).

9. Морзе Н. В. Модель стандарту ІКТ-компетентності викладачів університету в контексті підвищення якості освіти [Електронний ресурс]/ Н. В. Морзе, А. Б. Кочарян // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2014. – №5(43)-С. 27-39. Режим доступу: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/1132/843> (включений до міжнар. наукометрич. баз).

10. Морзе Н. В. Використання вікі-рушіїв для організації електронного навчального середовища навчального закладу / Н. В. Морзе, Л. О. Варченко-Троценко, А. Б. Кочарян // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2014. – №8. – С. 14–20. (включений до міжнар. наукометрич. баз).

11. Морзе Н. В. Інформаційно-комунікаційна компетентність науково-педагогічних працівників університету. Історичний розвиток формування понятійного апарату / Н. В. Морзе, А. Б. Кочарян // Педагогічна освіта: Теорія і практика. Психологія. Педагогіка: зб. наук. пр./ Київ. ун-т. ім. Б. Грінченка / редкол.: Огнев'юк В.О., Хоружа Л.Л. [та ін.]. – 2015. – №24. – С. 20–32.

Статті у збірниках наукових праць та матеріалів конференцій

12. Кочарян А. Безпека у соціальних мережах / А. Кочарян // Інформаційно-комунікаційні технології у сучасному освітньому просторі: Зб. матеріалів Всеукраїнського науково-методичного семінару із міжнародною участю «Інформаційно-комунікаційні технології у сучасному освітньому просторі» – Кременець : Вид-во КОГПІ ім. Тараса Шевченка, 2011. – С. 101–04.

13. Морзе Н. Информационно-коммуникационная компетенция преподавателей современного университета. Корпоративные стандарты / Н. Морзе, А. Кочарян// Современные информационные технологии и ИТ-образование: Сб. избранных трудов VIII Международной научно-практической конф. Под ред. проф. В. А. Сухомлина. – М.: ИНТУИТ.РУ, 2013. – С. 142–151.

14. Кочарян А. Lync 2013 – платформа для організації та проведення вебінарів / А. Кочарян // Інформаційні технології – 2014: Зб. тез I Української конф. молодих науковців, (Київ, 22-23 травня 2014 р.) – К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2014 – С. 18–20.

15. Кочарян А. Вимоги до інформаційно-комунікаційної компетентності науково-педагогічних працівників університету за умов створення електронного освітнього середовища / А. Кочарян // Інформаційні технології – 2014: Зб. тез I Української конф. молодих науковців, (Київ, 22-23 травня 2014 р.). – К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2014. – С. 21–23.

16. Кочарян А. Требования рынка к выпускникам современных университетов в условиях информатизации учебно-воспитательного процесса / А. Кочарян // Инновационные тенденции развития системы образования: Материалы II междунар. науч.–практ. конф. (Чебоксары, 13 июня 2014 г.). – Чебоксары: ЦНС «Интерактив плюс». – 2014. – С. 182–186. – ISBN 978-5-906626-28-8.

17. Кочарян А. Б. Тенденція розвитку трендів ІКТ в освіті [Електронний ресурс] / А. Б. Кочарян // III Всеукраїнський науково-практичний семінар «Сучасні інформаційні технології в дистанційній освіті (MITDE-2014). Зб. тез доповідей. (Івано-Франківськ, 22-24 вересня 2014 р.). – 2014. – С. 91-94. – Режим доступу: <http://issuu.com/iteaconf/docs/mitde2014/1?e=5444579/9600666>.

18. Морзе Н. В. Модель корпоративного стандарту ІК-компетентності науково-педагогічних працівників університету / Н. В. Морзе, А. Б. Кочарян // Нові інформаційні технології для всіх. ІТЕА-2014. – 2014. – №1. – С. 254–260 - ISBN 978-966-02-7528-6

19. Кочарян А. Б. Office 365 – безпечний хмарний сервіс для роботи з електронною поштою в навчальному закладі. [Електронний ресурс] / А. Б. Кочарян – 2012. – Режим доступу до ресурсу: http://elibrary.kubg.edu.ua/1548/7/Kocharayn_NDLIO.pdf.

АНОТАЦІЇ

Кочарян А. Б. Розвиток інформаційно-комунікаційної компетентності науково-педагогічних працівників гуманітарних спеціальностей класичних університетів. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.10 – інформаційно-комунікаційні технології в освіті. – Інститут інформаційних технологій та засобів навчання НАПН України, Київ, 2016.

У роботі, відповідно до загальної теорії структури діяльності, запропоновано теоретично обґрунтовану та експериментально перевірену методику розвитку ІК-компетентності науково-педагогічних працівників гуманітарних спеціальностей класичних університетів, яка передбачає три її рівня: базовий, поглиблений та професійний. До кожного рівня ІК-компетентності згідно з видами діяльності науково-педагогічних працівників виокремлено відповідний інструментарій визначення рівня сформованості їхньої ІК-компетентності.

Розроблена в межах дослідження методика розвитку ІК-компетентності науково-педагогічних працівників гуманітарних спеціальностей класичних університетів засвідчила свою ефективність. Навчальна програма спецкурсу “Розвиток інформаційно-комунікаційної компетентності науково-педагогічних працівників гуманітарних спеціальностей класичних університетів” може бути використана для підвищення кваліфікації науково-педагогічними працівникам у системі післядипломної педагогічної освіти.

Ключові слова: ІК-компетентність, ІК-компетентність науково-педагогічного працівника, підвищення кваліфікації, модель розвитку ІК-компетентності.

Кочарян А. Б. Развитие информационно-коммуникационной компетентности научно-педагогических сотрудников гуманитарных специальностей классических университетов. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.10 – информационно-коммуникационные технологии в образовании. – Институт информационных технологий и средств обучения НАПН

Украины, Киев, 2016

Проанализировано влияние современных макро-трендов на рынок труда и развитие системы образования, рассмотрены существующие методические подходы к определению понятия ИК-компетентности научно-педагогических сотрудников университетов, ее структуры и путей формирования.

Спроектировано, раскрыто и охарактеризовано структуру ИК-компетентности научно-педагогических сотрудников в условиях создания электронной образовательной среды университета, состоящей из следующих компонентов: мотивационно-ценностного, когнитивного, операционно-деятельностного и исследовательского.

В работе, согласно общей теории структуры деятельности, предложено теоретически обоснованную и экспериментально проверенную методику развития ИК-компетентности научно-педагогических сотрудников гуманитарных специальностей классических университетов, предусматривающей три уровня ее развития: базовый, углубленный и профессиональный. К каждому уровню ИК-компетентности согласно видам деятельности научно-педагогических сотрудников, выделен соответствующий инструментарий определения уровня формирования их ИК-компетентности.

Определены следующие ключевые инструменты измерения уровня формирования ИК-компетентности научно-педагогических сотрудников гуманитарных специальностей классических университетов: опрос студентов и преподавателей; наличие электронных учебных курсов (как созданных, так и сертифицированных) в системе дистанционного обучения; анализ системности использования электронных учебных курсов; уровень использования сервисов Веб 2.0 (блоги, вики, социальные сети и др.); участие в МООС (массовых открытых онлайн курсах) анализ участия в семинарах и конференциях регионального, национального и международного уровней на основе использования систем электронных конференций; анализ публикационной деятельности (наличие профилей в открытых и закрытых научно-метрических базах данных, индексы цитирования и др.); анализ отчетов из электронного деканата системы дистанционного обучения; тестирования студентов по определению результатов их учебной деятельности; анализ е-портфолио научно-педагогических сотрудников и студентов.

Разработанная в рамках исследования модель развития ИК-компетентности научно-педагогических сотрудников гуманитарных специальностей классических университетов показала свою эффективность. Учебная программа спецкурса "Развитие информационно-коммуникационной компетентности научно-педагогических сотрудников гуманитарных специальностей классических университетов" может быть использована для повышения квалификации научно-педагогических сотрудников в системе последиplomного педагогического образования.

Ключевые слова: ИК-компетентность, ИК-компетентность научно-педагогических сотрудников, повышение квалификации, модель развития ИК-компетентности.

Kocharyan A. B. Developing the Information and Communication Competencies of the Humanitarian Faculty's scientific-pedagogical staff at classical universities. - Manuscript.

Thesis for degree the Candidate of Pedagogical Sciences, specialty 13.00.10 – Information and Communication Technologies in Education. – Institute of Information Technologies and Learning Tools of NAPS of Ukraine, Kyiv, 2016.

Following general theory of the activity structure this study theoretically explained and experimentally tested a model for training the Information and Communication Competencies of the Humanitarian Faculties in three levels: basic, advanced and professional. According to the educator's activity every IC Competencies level is proposed by appropriate tools.

The studied model of developing the Information and Communication Competencies of the Humanitarian Faculty's academic staff proved its effectiveness. The syllabus for training course "Developing the Information and Communication Competencies of the Humanitarian Faculty's academic staff" could be also used for a postgraduate training of educators.

Keywords: IC competencies, IC competencies of scientific-pedagogical staff, advanced training, development model of IC competition

Підписано до друку 02.08.2016 Зам. № 801.
Формат 60x90 1/16. Папір офсетний. Друк – цифровий
Наклад 100 прим. Ум. друк. арк. 0,9.
Друк «ЦП «КОМПРИНТ», Свідоцтво ДК №4131, від 04.08.2011 р.
м. Київ, вул. Предславинська, 28 528-05-42, 067 -209-54-3 0
email: komprint@ukr.net